

Pierwsze stwierdzenie krogulca krótkonogiego *Accipiter brevipes* na Pomorzu

GERARD BELA, JAKUB TYPIAK

Dnia 8 września 2010 około godziny 14 w Krynicy Morskiej, podczas jesiennych liczeń ptaków migrujących na Mierzei Wiślanej stwierdzono juwenalnego krogulca krótkonogiego *Accipiter brevipes*. Ptak leciał nisko nad koronami drzew w kierunku obserwatorów. Minimalna odległość z jakiej obserwowano ptaka wynosiła około 80 metrów. Spłoszony naszą obecnością ptak zmienił kierunek lotu, oddalając się od punktu liczeń. Obserwacja była prowadzona początkowo bez użycia lornetki, następnie lornetką o parametrach 10x30, łącznie trwała około dziesięciu sekund.

Podczas prowadzenia liczeń jeden z lecących krogulców zwrócił na siebie uwagę odmienną od naszego krogulca *A. nisus* sylwetką i sposobem lotu, bardziej dynamicznym, przypominającym lot pustułki *Falco tinnunculus* czy kukułki *Cuculus canorus*. Skrzydła były wyraźnie zaostrome – jego szczyt tworzyły cztery „palce”, a nie sześć jak u krogulca, przez co sylwetką bardziej przypominał pustułkę. Cecha ta nie została dostrzeżona w trakcie obserwacji, ale dopiero po analizie wykonanych zdjęć. Wrażenie odmienności wyglądu obserwowanego ptaka od krogulca potęgował ogon, proporcjonalnie dłuższy niż u krogulca. Początkowo ptak leciał prosto na nas, stąd dostrzeżenie cech ubarwienia było utrudnione. Udało się zaobserwować ubarwienie głowy, szyi i piersi. Na głowie była dobrze widoczna „maska”, w kolorze szarobrązowym, pierś z wyraźnymi, szerokimi pręgami, które wskazywały na rodzaj *Accipiter*. Po kilku sekundach, gdy ptaka widziano z boku, wykonano dokumentację fotograficzną (fot. 1–2). Krótkotrwałość zdarzenia pozwoliła na wykonanie tylko kilku zdjęć, jednak okazały się one wystarczające do identyfikacji gatunku. Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej.

Obserwacja z Mierzei Wiślanej jest trzecim stwierdzeniem krogulca krótkonogiego w Polsce i pierwszym na Pomorzu. Po raz pierwszy dorosłego samca tego gatunku stwierdzono 4 maja 1989 w Przemyślu (Kunysz 1992), a następie drugorocznego samca obserwowano 30 października 1993 w Bobrownikach pod Włocławkiem (Piotrowski & Zieliński 1998). Niniejsza obserwacja krogulca krótkonogiego została udokumentowana fotograficznie, co jest pierwszym tego typu przypadkiem w kraju. Jednocześnie jest to najdalej na północ wysunięte stwierdzenie gatunku w Europie.

Zasięg lęgowisk krogulca krótkonogiego obejmuje niewielki obszar od Bałkanów w kierunku północno wschodnim, z kluczowym lęgowiskiem w rejonie czarnomorsko-kaspijskim (Bijlsma 1997). Gniazduje również w Turcji. Liczebność populacji światowej gatunku ocenia się na nie mniej niż 20–25 tysięcy par (Forsman 1999). Stwierdzenia krogulca krótkonogiego poza arealem lęgowym należą w Europie do rzadkości. Poza Polską znanych jest kilkanaście obserwacji. W Czechach zdobyto we wrześniu 1958 roku dorosłą samicę k. Ostrawy (Hudec & Černý 1977), cztery obserwacje pochodzą z Włoch (ostatnie z 6 maja 2007; dorosła samica

Fot. 1–2. Krogulec krótkonogi, Krynica Morska, 8.09.2010 (fot. J. Typiak)
Photo 1–2. Levant Sparrowhawk, Krynica Morska, 8.09.2010

Gantlett 2007). Na Węgrzech stwierdzony 9 razy (ostatnie stwierdzenie z 17 sierpnia 2007; dorosły samiec, obserwacja udokumentowana fotograficznie; MME Nomenclator Bizottság 2009). Został również stwierdzony w Austrii, Hiszpanii i Słowenii (BirdLife International 2009). Ponadto z północno-zachodniej Afryki znana jest obserwacja dorosłej samicy w Maroku z 3 kwietnia 1996 (Piotrowski & Zieliński 1998).

Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 145.

First record of the Levant Sparrowhawk *Accipiter brevipes* in Pomerania. On the 8 September 2010 in Krynica Morska on the Vistula Spit a passing Levant Sparrowhawk was photographed (photo 1–2). This is the third observation of this species in Poland and the first in Pomerania. The first observation of an adult male was recorded on 4 May 1989 in Przemyśl. Second recorded sighting was a 2nd-year male on 30 October 1993 in Bobrowniki near Włocławek. The most recent sighting is also the most northern observation of the species in Europe. Accepted by the Avifaunistic Commission.

Literatura

- Bijlsma R.G. 1997. *Accipiter brevipes* Levant Sparrowhawk. W: Hagemeyer E.J.M., Blair M.J. (eds). The EBBC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&AD Poyser, London: 158.
- BirdLife International 2009. *Accipiter brevipes*. W: IUCN 2010. IUCN Red List of Threatened Species. Version 2010.4. www.iucnredlist.org. Downloaded on 05 January 2011.
- Cramp S., Simmons K.E.L. (eds). 1980. The Birds of Western Palearctic. 2. Oxford University Press, Oxford.
- Forsman D. 1999. The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification. T&AD Poyser, London.
- Hudec K., Černý W. 1977. Fauna ČSSR. Ptáci – Aves. Academia, Praha.
- Gantlett S. 2007. The Western Palearctic Year. Birding World 21, 1: 29–42.
- Kunysz P. 1992. Pierwsze stwierdzenie krogulca krótkonogiego (*Accipiter brevipes*) na ziemiach polskich. Not. Orn. 33: 157–169.
- MME Nomenclator Bizottság 2009. The 2007 report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee on rare birds in Hungary. Aquila 116–117:115–128.
- Zieliński P., Piotrowski M. 1998. Obserwacja krogulca krótkonogiego (*Accipiter brevipes*) na Kujawach. Not. Orn. 40: 89–90.

Gerard Bela, Os. Słoneczne 13/6, 64-120 Garzyn, gerard.bela@gmail.com

Jakub Typiak, Stacja Ornitologiczna Muzeum i Instytut Zoologii PAN
Nadwiślańska 108, 80-680 Gdańsk, kubat@miiz.waw.pl

Drugie stwierdzenie „bernikli czarnej” *Branta bernicla nigricans* w Polsce

MAREK LATKOWSKI

Dnia 4 listopada 2007 roku w rejonie zachodniego falochronu w Świnoujściu obserwowałem dorosłą berniklę obrożną *Branta bernicla* o bardzo ciemnym tonie upierzenia. Obserwacja miała miejsce około godziny 7 i trwała 30 minut. Prowadzona była z minimalnej odległości 50 m przy użyciu lornetki 10x50. Ponownie wróciłem w to miejsce o godzinie 12 i wykonałem serię zdjęć dokumentacyjnych z minimalnej odległości 20 m (fot. 1–2). Warunki obserwacji były bardzo dobre, zachmurzenie pełne, bez opadów.

Obserwowana bernikla siedziała w towarzystwie kilku mew i dwóch ostrygojadów *Haematopus ostralegus* na brzegu rozlewiska, które powstało bezpośrednio na plaży. Ptak nie był płochliwy i dawał się obserwować z bliskiej odległości. Szczególną uwagę zwracało ciemne ubarwienie płaszcza bernikli. Wierzch ciała był czarnobrunatny z odcieniem czekoladowym, lotki czarne. Brzuch